

Економічні науки

УДК 336.72

Партин Галина Остапівна

*кандидат економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів*

Національний університет «Львівська політехніка»

Партын Галина Остаповна

*кандидат экономических наук, профессор,
профессор кафедры финансов*

Национальный университет «Львовская политехника»

Partyn Halyna

*Candidate of Economic Sciences, Professor,
Professor of Finance*

Lviv Polytechnic National University

Чумало Володимир Юрійович

студент

Національного університету «Львівська політехніка»

Чумало Владимир Юрьевич

студент

Национального университета «Львовская политехника»

Chumalo Volodymyr

Student of the

Lviv Polytechnic National University

**ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ САНАТОРНО-
КУРОРТНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ СТАНУ ТА ШЛЯХИ
ВДОСКОНАЛЕННЯ**

ФИНАНСОВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ САНАТОРНО-КУРОРТНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ В УКРАИНЕ: АНАЛИЗ СОСТОЯНИЯ И ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ

FINANCIAL SUPPORT OF THE ACTIVITIES OF SANATOR AND RESORT INSTITUTIONS IN UKRAINE: ANALYSIS OF THE SITUATION AND WAYS OF IMPROVEMENT

Анотація. У статті виокремлено сучасні проблеми, які актуалізують необхідність подальшого розвитку рекреаційного бізнесу для підтримання і нарощення людського капіталу в Україні і світі. З метою оцінювання якості фінансового забезпечення діяльності санаторно-курортних закладів в Україні здійснено їх розподіл за структурою власності станом на 2022 рік та проаналізовано значення основних показників ефективності формування джерел фінансування за даними фінансової звітності ПрАТ "Миргородкурорт" та ПрАТ "Трускавецькурорт". Встановлено, що протягом останніх років аналізовані заклади перебували у незадовільному фінансовому стані, зумовленому насамперед нестачею власних обігових коштів та низькою рентабельністю або навіть збитковістю діяльності. Запропоновано ряд можливих, з погляду практичної реалізації вітчизняними санаторно-курортними закладами, шляхів нарощення обсягів власних фінансових ресурсів з внутрішніх і зовнішніх джерел.

Ключові слова: санаторно-курортні заклади, фінансове забезпечення, фінансові ресурси, джерела власних фінансових ресурсів.

Аннотация. В статье выделены современные проблемы, которые актуализируют необходимость дальнейшего развития рекреационного бизнеса для поддержки и наращивания человеческого капитала в Украине и мире. С целью оценки качества финансового обеспечения деятельности санаторно-курортных учреждений в Украине, осуществлено их

распределение по структуре собственности по состоянию на 2022 год и проанализированы значения основных показателей эффективности формирования источников финансирования исходя из данных финансовой отчетности ЧАО "Миргородкурорт" и ЧАО "Трускавецкурорт". Установлено, что в последние годы рассматриваемые заведения находились в неудовлетворительном финансовом состоянии, обусловленном прежде всего недостатком собственных оборотных средств и низкой рентабельностью или даже убыточностью деятельности. Предложен ряд возможных с точки зрения практической реализации отечественными санаторно-курортными учреждениями путей наращивания объемов собственных финансовых ресурсов из внутренних и внешних источников.

Ключевые слова: *санаторно-курортные учреждения, финансовое обеспечение, финансовые ресурсы, источники собственных финансовых ресурсов.*

Summary. *The article highlights current issues that highlight the need for further development of the recreational business to maintain and increase human capital in Ukraine and the world. In order to assess the quality of financial support of sanatoriums in Ukraine, their distribution by ownership structure as of 2022 and analyzed the importance of key indicators of efficiency of sources of funding according to the financial statements of PJSC "Mirgorodkurort" and PJSC "Truskavetskurort". It has been established that in recent years the analyzed institutions were in unsatisfactory financial condition, primarily due to lack of working capital and low profitability or even unprofitable activities. A number of possible ways of increasing the volume of own financial resources from internal and external sources in terms of practical implementation by domestic sanatoriums have been proposed.*

Key words: *sanatoriums, financial support, financial resources, sources of own financial resources.*

Постановка проблеми. Соціальна система та людський капітал, як її складова, чинять значний вплив на стан та розвиток суспільства упродовж усієї історії людства. Людський капітал є сьогодні чи найважливішим чинником економічного зростання й розвитку добробуту в усіх країнах світу. Зокрема, здоров'я населення, як одна з характеристик якості людського капіталу, сприяє підвищенню продуктивності праці, формуванню ефективних трудових ресурсів і є основою здорового старіння людей; скорочує витрати, пов'язані з їх хворобами та наданням соціальної і медичної допомоги; зумовлює зменшення втрат податкових надходжень до бюджету. Міжнародний досвід засвідчує, що найперспективнішим шляхом забезпечення здоров'я та благополуччя життя людей, а відтак і нарощення людського капіталу, є злагоджена робота тих секторів економіки країни, які спрямовані на задоволення соціальних та індивідуальних потреб населення в оздоровленні.

Одну з основних функцій щодо збереження та покращення людського капіталу й відтворення трудових ресурсів виконує рекреаційна галузь, зокрема санаторно-курортні та оздоровчі заклади, яким належить особливе місце в системі господарського комплексу країни. Наявність та розвиток зазначеної галузі є важливою й необхідною умовою досягнення належного рівня добробуту й фізичного та психологічного (морального) здоров'я населення. За останні роки попит на послуги галузі рекреації значно зріс у всьому світі, оскільки внаслідок пандемії Covid-19 велика кількість людей потребує оздоровлення та реабілітації після перенесеної вірусної хвороби. Щодо населення України, то окрім фактора Covid-19, сьогодні існує потреба у реабілітації й оздоровленні військових та інших осіб, що постраждали від війни, яка триває з 2014 року. Беручи до уваги

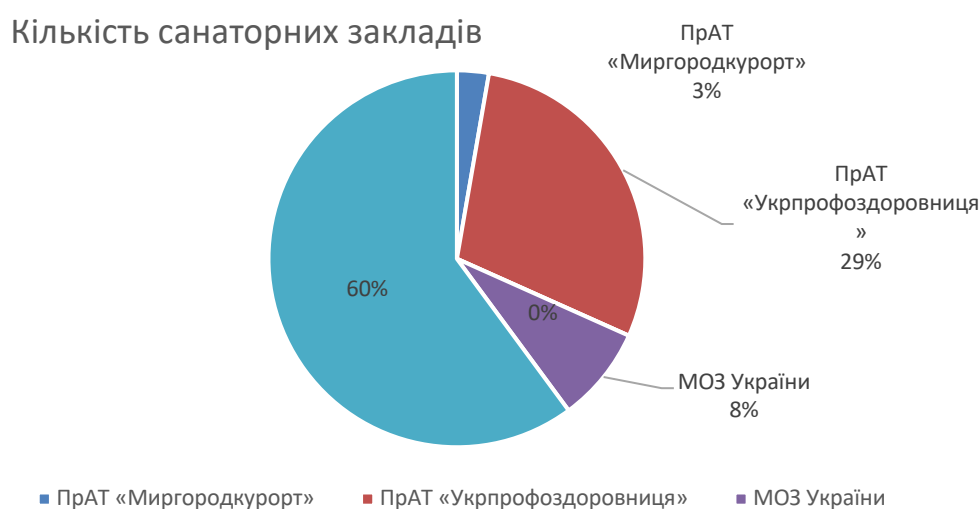
події останніх місяців, зумовлені повномасштабним воєнним вторгненням російських військ в Україну, потреба у послугах реабілітації й оздоровлення зростатиме, що зумовлює необхідність подальшого дослідження проблем вдосконалення фінансового забезпечення діяльності і розвитку закладів рекреаційної галузі України з урахуванням особливостей сучасних умов їх функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику стану, тенденцій розвитку та значення діяльності закладів санаторно-оздоровчого комплексу України розкрито у працях таких науковців, як Ведмідь Н.І. [1], Ярмоменко С.Г., Мартинова Н.С., Козловський Р.С. [2], Карий О. І., Гальків Л. І., Галаз Л.В. [3] та ін. Фактори впливу на розвиток медичного та лікувально-оздоровчого туризму в Україні висвітлено у роботі Холявки В.З., Лешко Х.С., Мочульської О.М., Кухтія А.О. [4]. Інструменти забезпечення конкурентоспроможності санаторно-курортних закладів в Україні досліджено Тарасюк Г. М., Чагайдою А. О., Петровською І. О., Соколовською І. О. [5].

Постановка завдання. Ідентифікувати проблеми у фінансовому забезпеченні функціонування санаторно-курортних закладів в Україні, обґрунтувати можливі, з погляду практичної реалізації, шляхи їх вирішення та запропонувати доцільні способи залучення фінансових ресурсів з власних внутрішніх та зовнішніх джерел фінансування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Санаторно-курортні заклади забезпечують надання громадянам послуг лікувального, профілактичного та реабілітаційного характеру з використанням природних лікувальних ресурсів курортів та із застосуванням фізіотерапевтичних методів, дієтотерапії, лікувальної фізкультури та інших методів санаторно-курортного лікування. За даними, опублікованими Українським науково-дослідним інститутом медичної реабілітації та курортології Міністерства охорони здоров'я України, в

нашій країні функціонує приблизно 180 санаторно-курортних закладів [6]. Результати аналізування зазначеного сегменту ринку за структурою власності станом на 2022 рік засвідчує, що: приблизно 10% закладів належать державі та перебувають у безпосередній власності МОЗ України; приблизно одна третя (30% ринку) належить ПрАТ «Укрпрофоздоровниця», у власності якого знаходиться 53 підприємства; серед інших форм власності (60%) переважають комунальні підприємства та приватні підприємства з колективною формою власності (Рисунок 1).

Рис. 1. Розподіл санаторно-курортних закладів в Україні за структурою власності станом на 2022 рік

Джерело: побудовано на основі даних [6]

Важливий вплив на функціонування санаторно-курортних закладів України має співпраця з Фондом соціального страхування та, відповідно, обсяг державного фінансування соціальних гарантій для різних верст населення України. Станом на 23.02.2022 у співпраці з Фондом соціального страхування перебували 52 установи, з яких 18 належать ПрАТ «Укрпрофоздоровниця», 4 – ПрАТ «Миргородкурорт» [7].

Наведені вище дані дають змогу зробити висновок, що стан та розвиток сегменту ринку санаторно-курортних закладів України в значній мірі залежить від рівня державного фінансування та відповідної грошової

підтримки, оскільки вагома частка підприємств перебуває безпосередньо в державній власності (МОЗ України чи інших регіональних державних органів управління) або в частковій державній власності, серед яких ПрАТ «Укрпрофоздоровниця» та ряд приватних підприємств з колективною формою власності. Окрім цього, значний обсяг попиту на послуги санаторно-курортних закладів формується завдяки співпраці з Фондом соціального страхування, що обслуговує верстви населення із соціальними пільгами. Обмежені обсяги державного фінансування та зменшення надходження коштів від Фонду соціального страхування в останні роки стали суттєвими чинниками погіршення рівня фінансового забезпечення функціонування закладів, що надають санаторно-курортні послуги, а відтак і відставання темпів їхнього розвитку. Враховуючи це, вважаємо за доцільне проаналізувати структуру джерел фінансування діяльності санаторно-курортних закладів України на прикладі ПрАТ "Миргородкурорт" та ПрАТ "Трускавецькурорт" (таблиця 1).

Таблиця 1

Основні показники ефективності формування джерел фінансування діяльності ПрАТ "Миргородкурорт" та ПрАТ "Трускавецькурорт" за 2018-2020 роки

Назва компанії	Назва показників	Значення показників за роками		
		2020	2019	2018
1	2	3	4	5
ПрАТ "Миргородкурорт"	Коефіцієнт автономії	0,84	0,83	0,80
	Коефіцієнт фінансування	5,08	4,94	4,12
	Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	-0,07	0,36	0,01
	Коефіцієнт маневрування власного капіталу	-0,01	0,11	0,01
	Коефіцієнт загальної ліквідності балансу	0,936	1,551	1,964
	Рівень рентабельності (збитковості) всієї діяльності підприємств	8,57%	18,86%	15,47%

1	2	3	4	5
ПрАТ "Трускавецькурорт"	Коефіцієнт автономії	-1,32	-0,49	-0,67
	Коефіцієнт фінансування	-0,57	-0,33	-0,40
	Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	-23,69	-19,63	-17,98
	Коефіцієнт маневрування власного капіталу	1,69	2,90	2,37
	Коефіцієнт загальної ліквідності балансу	0,041	0,049	4,240
	Рівень рентабельності (збитковості) всієї діяльності підприємств	-11,55%	-5,85%	11,26%

Джерело: розраховано на основі даних фінансових звітностей компаній [8; 9]

Якість формування структури джерел фінансування закладів аналізованої галузі можна оцінити за значенням коефіцієнтів автономії та співвідношення позикових і власних коштів (коефіцієнта фінансування). На основі цих показників можна визначити рівень їх фінансової незалежності від зовнішніх джерел фінансування. Для ПрАТ "Миргородкурорт" протягом аналізованого періоду значення коефіцієнта автономії зросло з 0,80 у 2019 році до 0,84 у 2020 році, як і значення коефіцієнта фінансування: з 4,12 у 2019 році до 5,08 у 2020 році, що є позитивними тенденціями з погляду забезпечення фінансової стійкості. Такі значення показників свідчать про переважання у структурі фінансових ресурсів ПрАТ "Миргородкурорт" власних коштів, однак водночас і про те, що компанія використовує не весь потенціал розвитку на основі залучення позикового капіталу. Щодо ПрАТ "Трускавецькурорт", то зазначені показники мали від'ємне значення внаслідок наявності на балансі підприємства значного обсягу непокритих збитків минулих періодів, а відтак і від'ємної суми власного капіталу.

На основі розрахованих значень коефіцієнта забезпечення оборотних активів власними коштами та коефіцієнта маневрування власного капіталу можна зробити висновок, що протягом аналізованого періоду як у ПрАТ "Миргородкурорт", так і у ПрАТ "Трускавецькурорт" спостерігається

нестача або навіть відсутність власних обігових коштів. Це породжує проблеми у фінансовому забезпеченні їх поточної діяльності та може стати причиною наростання ознак кризового фінансового стану. У 2020 році закладам не вистачало власного капіталу, щоб фінансувати не тільки частини витрат поточної діяльності, але й для фінансування необоротних активів.

Оцінити здатність суб'єктів підприємництва своєчасно розраховуватися за своїми поточними фінансовими зобов'язаннями за рахунок поточних активів можна за значенням коефіцієнта загальної ліквідності балансу. Значення цього показника у ПрАТ "Миргородкурорт" і у ПрАТ "Трускавецькурорт" було нижчим від нормативного, а його динаміка була негативною, що свідчить про суттєвий ризик несвоєчасного погашення аналізованими закладами своїх поточних фінансових зобов'язань за рахунок оборотних активів.

У процесі аналізу динаміки значення рентабельності ПрАТ "Миргородкурорт" та ПрАТ "Трускавецькурорт" встановлено, що протягом останніх років ефективність їхньої діяльності різко знизилась. Головним чинником, що спричинив падіння ефективності була пандемія Covid-19, внаслідок якої у 2020 році частково або повністю було призупинено функціонування підприємств санаторно-курортного бізнесу. Це негативно вплинуло на їх здатність нарощувати обсяги власних фінансових ресурсів за рахунок нерозподіленого прибутку.

На основі отриманих результатів аналізу можна зробити висновок, що і у докризовому періоді, і в період кризи, зумовленої пандемією Covid-19 в рекреаційному секторі економіки України мали місце суттєві фінансові проблеми, які не вдавалось вирішити за рахунок наявних фінансових ресурсів. Для розв'язання зазначених проблем керівництву санаторно-курортних закладів України необхідно вдосконалити підходи до вибору джерел фінансування з врахуванням сучасних умов

функціонування, існуючих можливостей та ризиків, а також активніше використовувати інноваційні способи залучення коштів.

Значно покращити фінансове забезпечення функціонування санаторно-курортного бізнесу в Україні могло б залучення позикових коштів. Однак, враховуючи високу вартість позикових коштів, а також низьку рентабельність чи навіть збитковість операційної діяльності, у санаторно-курортних закладів існують обмежені можливості ефективно залучати таким чином необхідні фінансові ресурси. Відтак, щоб подолати кризові явища, стабілізувати фінансовий стан, розвиватися та впроваджувати інноваційні й конкурентоспроможні рекреаційні продукти і програми рекреації, закладам санаторно-курортного комплексу України доцільно насамперед детально проаналізувати існуючі можливості додаткового залучення власних фінансових ресурсів з внутрішніх і зовнішніх джерел. Зокрема, до реальних шляхів поповнення обсягів фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел фінансування можна віднести реструктуризацію активів закладів санаторно-курортного комплексу та внесення змін у їх дивідендну політику з метою нарощення суми тезаврації очікуваних прибутків.

Серед джерел зовнішнього залучення власних фінансових ресурсів слід використовувати наступні:

1) залучення фінансових ресурсів на фінансовому ринку шляхом отримання додаткових внесків до статутного капіталу від власників, емісії акцій, отримання безповоротної фінансової допомоги;

2) залучення фінансових ресурсів від контрагентів внаслідок укладання угод про отримання від них передоплати (авансів);

3) залучення фінансових ресурсів у секторі державних і муніципальних фінансів - отримання цільових субсидій і дотацій, пільгового оподаткування, компенсації окремих видів витрат;

4) залучення коштів міжнародних організацій через отримання грантів, цільового фінансування та ін.

Враховуючи високу концентрацію держаного капіталу у сегменті рекреаційного бізнесу України, його нестачу та низьку ефективність використання, доцільно активізувати зовнішнє залучення капіталу від приватних інвесторів в рамках процесу приватизації. Враховуючи потенційну інвестиційну привабливість галузі, варто для фінансування інноваційних проектів і програм рекреації залучати кошти бізнес-ангелів, венчурних фондів, використовувати краудфандинг [10; 11].

За теперішніх умов керівникам закладів санаторно-курортного комплексу варто спрямувати роботу на залучення різних видів допомог і дотацій, зокрема отримання безповоротної фінансової допомоги, що дасть змогу частково вирішити проблему з непогашеною заборгованістю та продовжити фінансування операційної діяльності. Однак, такий спосіб залучення фінансових ресурсів спричинятиме нарощення обсягів податкових зобов'язань санаторно-курортних закладів, тому державним та муніципальним органам влади доцільно запровадити для них режим пільгового оподаткування та здійснити списання частини їхніх зобов'язань. Реалізація системи наведених вище заходів сприятиме покращенню фінансового забезпечення діяльності закладів санаторно-курортного комплексу України і на цій основі підвищенню якості надання послуг з оздоровлення населення нашої країни.

Висновок. Без розвитку рекреаційної галузі неможливо забезпечити належний рівень фізичного та психологічного здоров'я населення. За останні роки попит на послуги галузі рекреації значно зріс в усьому світі через пандемію Covid-19. В Україні окрім фактора Covid-19 сьогодні існує потреба в реабілітації й оздоровленні військових та інших осіб, що постраждали від війни і прогнозується, що ця потреба у майбутньому зростатиме. Аналізування показників ефективності формування джерел

фінансування діяльності ПрАТ "Миргородкурорт" та ПрАТ "Трускавецькурорт" за 2018-2020 роки засвідчує, що в рекреаційному секторі економіки існують суттєві фінансові проблеми, які не вдавалось подолати за рахунок наявних фінансових ресурсів. Вирішення цих проблем потребує вдосконалення процесу вибору джерел фінансування та використання інноваційних способів залучення коштів. Враховуючи особливості фінансового стану закладів санаторно-курортного комплексу, їх керівникам доцільно зосередити увагу на нарощенні обсягів власних фінансових ресурсів із внутрішніх та зовнішніх джерел. До реальних шляхів поповнення обсягів коштів за рахунок внутрішніх джерел фінансування можна віднести реструктуризацію активів закладів санаторно-курортного комплексу та внесення змін у їх дивідендну політику. Наростити обсяги власних фінансових ресурсів із зовнішніх джерел можна: за рахунок залучення фінансових ресурсів на фінансовому ринку шляхом отримання від засновників додаткових внесків до статутного капіталу, емісії акцій, отримання безповоротної фінансової допомоги; залучення коштів від контрагентів, укладаючи угоди на передоплату (отримання авансів); залучення фінансових ресурсів у секторі державних і муніципальних фінансів (отримання цільових субсидій і дотацій; пільгового оподаткування; компенсації окремих видів витрат); залучення коштів міжнародних організацій внаслідок отримання грантів; цільового фінансування.

Санаторно-курортним закладам доцільно також активізувати зовнішнє залучення капіталу від приватних інвесторів в рамках процесу приватизації, що сприятиме зниженню концентрації державного капіталу у рекреаційній галузі України та підвищенню ефективності його використання, а також використовувати інноваційні способи залучення коштів такі як, фінансування проектів за рахунок коштів бізнес-ангелів, краудфандинг, венчурне фінансування та ін. Практична реалізація

запропонованих заходів сприятиме покращенню фінансового забезпечення діяльності й інноваційного розвитку санаторно-курортних закладів, підвищенню якості системи оздоровлення населення, відтак й зростанню прибутковості та міжнародної конкурентоспроможності галузі рекреації в Україні.

Література

1. Ведмідь Н. Санаторно-курортний комплекс як системний об'єкт наукового пізнання / Н. Ведмідь // Зб. наук. пр. Черкаського державного технологічного ун-ту. Сер. : Економічні науки. 2014. Вип. 36(1.2). С. 43–51.
2. Ярьоменко С.Г. Тенденції розвитку санаторно-курортного господарства Одеської області / С.Г. Ярьоменко, Н.С. Мартинова, Р.С. Козловський // Причорноморські економічні студії. 2020. Вип. 55. Ч. 2. С. 37-45.
3. Карий О.І. Санаторно-курортні і оздоровчі заклади в Україні: видова характеристика, регіональна специфіка та динаміка розвитку / О.І. Карий, Л.І. Гальків, Л.В. Галаз // Науковий вісник Полісся. 2018. № 2 (14), Ч. 1. С. 172-178.
4. Холявка В. З. Сучасні аспекти, фактори впливу і перспективи розвитку медичного та лікувально-оздоровчого туризму в Україні / В.З. Холявка, Х.С. Лешко, О.М. Мочульська, А.О. Кухтій // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2019. № 1 (79). С. 25-33.
5. Тарасюк Г. М., Чагайда А. О., Петровська І. О., Соколовська І. О. Інструменти забезпечення конкурентоспроможності санаторно-курортних закладів гостинності в Україні. Економіка та держава. 2021. № 3. С. 51–57. doi: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.3.51>

6. Перелік санаторно-курортних закладів. URL: <https://kurort.gov.ua/-category/perelik-sanatorno-kurortnyh-zakladiv/page/14/>
7. Перелік санаторно-курортних закладів у розрізі профілів медичної реабілітації для відшкодування витрат за надані застрахованим особам послуги із реабілітаційного лікування. URL: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control-/main/uk/publish/article/952253>
8. ПрАТ «Миргородкурорт» - фінансова звітність. URL: <https://mirgorodkurort.ua/korporativna-informaciya>
9. ПрАТ «Трускавецкурорт» - фінансова звітність. URL: http://truskavetskurort.ua/news/fnansova_zvtnst_za_2018/
10. Партин Г.О., Загородній А.Г. Джерела та інструменти залучення коштів для фінансування малих і середніх підприємств України // Банківська справа. 2020. №1(151). С. 105-117.
11. Корнух О. В., Донських Ю. А., Краудфандинг як інноваційне джерело фінансування в Україні. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2018/85.pdf

References

1. Vedmid N. Sanatorium-resort complex as a system object of scientific knowledge / N. Vedmid // Coll. Science. Cherkasy State Technological University. Ser. : Economic Sciences. 2014. Vyp. 36 (1.2). P. 43–51.
2. Yaryomenko S.G. Tendencies of development of sanatorium-resort economy of Odessa region / S.G. Yaromenko, H.C. Martinova, R.S. Kozlovsky // Black Sea Economic Studies. 2020. Vyp. 55. Ch. 2. P. 37-45.
3. Karyi O.I. Sanatorium and health-improving establishments in Ukraine: species characteristics, regional specifics and dynamics of development / O.I. Brown, L.I. Halkiv, Л.В. Galaz // Scientific Bulletin of Polissya. 2018. № 2 (14), Ch. 1. P. 172-178.

4. Kholyavka V.Z. Modern aspects, factors of influence and prospects of development of medical and medical and health tourism in Ukraine / V.Z. Kholyavka, Kh.S. Leshko, O.M. Mochulska, A.O. Kukhtiy // Bulletin of social hygiene and health care organization of Ukraine. 2019. № 1 (79). P. 25-33.
5. Tarasyuk G.M., Chagaida A.O., Petrovska I.O., Sokolovskaya I.O. Tools for ensuring the competitiveness of sanatoriums in Ukraine. Economy and state. 2021. № 3. P. 51–57. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.3.51>
6. List of sanatoriums. URL: <https://kurort.gov.ua/-category/perelik-sanatorno-kurortnyh-zakladiv/page/14/>
7. The list of sanatoriums in terms of profiles of medical rehabilitation to reimburse the costs of rehabilitation services provided to insured persons. URL: <http://www.fssu.gov.ua/-fse/control-/main/uk/publish/article/952253>
8. PJSC "Myrhorodkurort" - financial statements. URL: <https://mirgorodkurort.ua/korporativna-informaciya>
9. PJSC "Truskavets Resort" - financial statements. URL: http://truskavetskurort.ua/news/fnansova_zvtnst_za_2018/
10. Partin G.O., Zagorodniy A.G., Sources and tools for raising funds for financing small and medium enterprises of Ukraine // Banking. 2020. №1 (151). P. 105-117.
11. Kornukh O.V., Donskikh Yu. A., Crowdfunding as an innovative source of funding in Ukraine. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2018/85.pdf